

NIEKTORÉ SOCIÁLNE UKAZOVATELE LESNÝCH PODNIKOV, AKO DETERMINANTY KONKURENCIESCHOPNOSTI LESNÉHO HOSPODÁRSTVA

Zuzana SARVAŠOVÁ

NLC - Lesnícky výskumný ústav Zvolen, T. G. Masaryka 22, SK – 960 92 Zvolen

SARVAŠOVÁ, Z.: Some social indicators of forest enterprises as determinants of forest sector competitiveness. *Lesn. Čas. – Forestry Journal*, **54**(1): 57 – 65, 2007, 4 fig., ref. 5. Original paper. ISSN 0323–10468

The paper deals with the analysis of social indicators of forestry subjects, which are important from the viewpoint of activities diversification. The indicators as size, legal form, number of employees and income sources of forestry subjects are the most important for their competitiveness and input to rural development.

Rural development policy, as one of the three main pillars of the EU structural policy, offers the possibility for increasing competitiveness and strengthening sustainable development of forest sector. Besides that there are others EU programmes, which present the possibilities, for example for SMEs - small and medium-sized enterprises. In that category more than 97% forestry subjects are classified.

Competitiveness value of forestry, evaluated on income sources statistics is not faultless. Regardless this fact, it could be said, that subjects with majority in forestry activities are active in other sectors, to different extent as well. The wood processing, building and transport activities are predominating. Using of appropriate political instruments open the opportunity for forestry subjects to strengthen their position and obtain additional income sources, especially the ones related with tourism and recreation activities in rural areas.

Key words: *forest subjects, social indicators, diversification of production, rural development policy*

Článok sa zaoberá analýzou sociálnych ukazovateľov lesných podnikov dôležitých z hľadiska potenciálu diverzifikácie ich výroby. Od ukazovateľov ako veľkosť podniku, forma, počet zamestnancov a zdroje príjmov sa odráža schopnosť obstáť v konkurencii a uplatniť sa v koncepcii rozvoja vidieka.

Politika podpory rozvoja vidieka, ako jeden z troch hlavných pilierov štrukturálnej politiky EÚ poskytuje možnosti na zvýšenie konkurencieschopnosti a zabezpečenie trvalo udržateľného lesného hospodárstva. Okrem toho, existujú ďalšie programy EÚ ktoré ponúkajú možnosti napríklad pre malých a stredných podnikateľov, kde zaraďujeme viac ako 97 % lesníckych subjektov.

Konkurencieschopnosť lesného hospodárstva hodnotená na základe štatistických údajov o diverzifikácii príjmov je neúplná, napriek tomu môžeme konštatovať, že subjekty s prevládajúcou činnosťou v odvetví lesného hospodárstva sa uplatňujú v rôznej miere aj v iných odvetviach. Prevládajú činnosti v drevárskej výrobe, stavebníctve a doprave. Využitím vhodných politických nástrojov sa otvára možnosť posilniť vplyv lesníckych subjektov a aj získať finančné zdroje v ďalších oblastiach podnikania, najmä súvisiacich s cestovným ruchom a rekreáciou na vidieku.

Kľúčové slová: *lesnícke subjekty, sociálne ukazovatele, diverzifikácia výroby, politika rozvoja vidieka*

1. Úvod a problematika

Podľa údajov z Národného strategického plánu rozvoja vidieka SR (NSPRV), okolo 42 % Slovenského obyvateľstva žije na vidieku. Ide o vyše 2 milióny obyvateľov s veľmi heterogénnou štruktúrou v zmysle zamestnanosti a zdrojov príjmov. Z týchto dvoch miliónov obyvateľstva približne 24 % je naviazaných na poľnohospodárstvo ako hlavný zdroj príjmov. Zvyšok si zabezpečuje príjmy z nepoľnohospodárskych zdrojov. Príjmy zo zamestnanosti v nepoľnohospodárskych sektoroch sú hlavným možným zdrojom rozvoja vidieka. Významným odvetvím, ktoré má na rozvoj vidieka značný vplyv, najmä v tých oblastiach, kde je vysoký podiel lesa, zostalo aj lesné hospodárstvo.

Trendy vývoja na európskom vidieku poukazujú na výrazný pokles počtu ľudí zamestnaných v pôdohospodárstve. Podľa podielu regionálnych príjmov poľnohospodárstvo a lesníctvo už nevytvára podstatu vidieckej ekonomiky v EU a predstavuje iba 5,5 % z celkovej

priemernej zamestnanosti, pričom sa predpokladá jej ďalšie znižovanie (BLOMBÄCK *et al.* 2003). O to viac sa uplatňujú obyvatelia vidieka v sektore služieb.

Lesné podniky na Slovensku, podobne ako v niektorých ďalších nových členských krajinách EÚ (Poľsku, Českej republike, Estónsku, Slovinsku, Rumunsku) prechádzali výraznými zmenami v spôsobe hospodárenia. Od väčšinového štátneho vlastníctva prešli lesné pozemky reštitučným procesom a vznikli lesné podniky rôznych právnych foriem aj veľkosti. Proces reštitúcie sa však doposiaľ vo väčšine štátov neukončil. Na Slovensku zostáva vysporiadať najmä drobné súkromné vlastníctvo, kde je najväčší podiel neodovzdaných lesov. V súčasnosti najväčším užívateľom lesov sú štátne organizácie, ktoré hospodária na 56,1 % porastovej pôdy. V obhospodarovaní neštátnych subjektov je 43,9 % z celkovej výmery lesov Slovenska. (MORAVČÍK *et al.* 2007)

Spoločenský potenciál a sociálne otázky lesníctva sa stávajú čoraz významnejšími pre celoeurópske politické procesy, najmä v oblasti rozvoja vidieka. V krajinách strednej a východnej Európy sa v posledných desaťročiach, v priebehu transformácie ekonomiky, sociálne aspekty lesníctva podcenili.

Lesníctvo je tradične v prvom rade ponímané ako hospodárska aktivita, ktorej cieľom je zakladať a pestovať les za účelom produkcie dreva. Avšak v posledných rokoch vystupuje do popredia úloha lesníctva ako poskytovateľa širokého spektra produktov a služieb (BLOMBÄCK *et al.* 2003). Táto skutočnosť má veľký vplyv na manažment lesov, ktorého cieľom je multifunkčné obhospodarovanie v súlade so zásadami trvalo udržateľného rozvoja. Obhospodarovatelia lesa často poskytujú širokú škálu produktov a služieb bezplatne, čo vedie k vysokým nákladom na jednotku drevnej produkcie. V snahe riešiť túto situáciu politicky, existuje stratégia diverzifikácie ekonomiky a sociálnych aktivít na vidieku zvyšovaním využívania lesa prostredníctvom rôznych typov podnikania. Noví podnikatelia vzišli zo skupiny ľudí vnútorne motivovaných pre podnikanie, ale aj zo skupiny ľudí, ktorí boli ekonomickými a sociálnymi podmienkami donútení k podnikaniu. Väčšina ich aktivít priamo súvisí s činnosťami ktoré sú v lesníctve považované za tradičné, ako poľovníctvo, pridružená drevárska výroba, rôzny prenájom zariadení a pod.

Na druhej strane vzniká množstvo subjektov ktoré profitujú zo služieb viazaných na les (najmä rekreačné služby), ale toto sa neodzrkadľuje v sociálnych ani hospodárskych ukazovateľoch subjektov lesného hospodárstva, nakoľko títo podnikatelia nemusia byť majiteľmi, ani obhospodarovateľmi lesa a svoju činnosť neevidujú v odvetví lesného hospodárstva.

Mnoho štúdií, vrátane European Forest Sector Outlook Studies (UNECE, 2005), sa zhoduje na tom, že dopyt po lesných produktoch a službách bude v nasledujúcich dekádach stúpať.

Z celospoločenského hľadiska znamená založenie nového podnikania oživenie, prírastok pracovných miest a zväčšenie objemu výroby. Podnikanie okrem veľkosti lesného majetku, vlastníctva a ľudských zdrojov ovplyvňuje vo výraznej miere aj technologický pokrok. Lesníctvo patrí medzi tzv. low-tech odvetvia, napriek tomu rozvoj a implementácia nových technológií prispieva k znižovaniu manuálnej práce, k zvyšovaniu efektivity a výkonnosti a tým k nižšej potrebe pracovnej sily. Uvoľnené ľudské kapacity sa môžu uplatniť v ďalších činnostiach ktoré znamenajú opätovné zvýšenie zamestnanosti a najmä rozvoj služieb na vidieku.

Cieľom článku je zhodnotiť sociálne ukazovatele lesných podnikov, dôležité z hľadiska potenciálu diverzifikácie ich výroby a využitia podporných mechanizmov EÚ. Ako aj analyzovať diverzitu príjmov subjektov s prevládajúcou činnosťou v odvetví lesného hospodárstva.

2. Materiál a metódy

Ako podkladový materiál boli použité databázy Štatistického úradu SR o zamestnanosti v lesníctve z rokov 1998 až 2006 a údaje zisťované osobitným zisťovacím dotazníkom MP SR do Zelených správ 1993 – 2007.

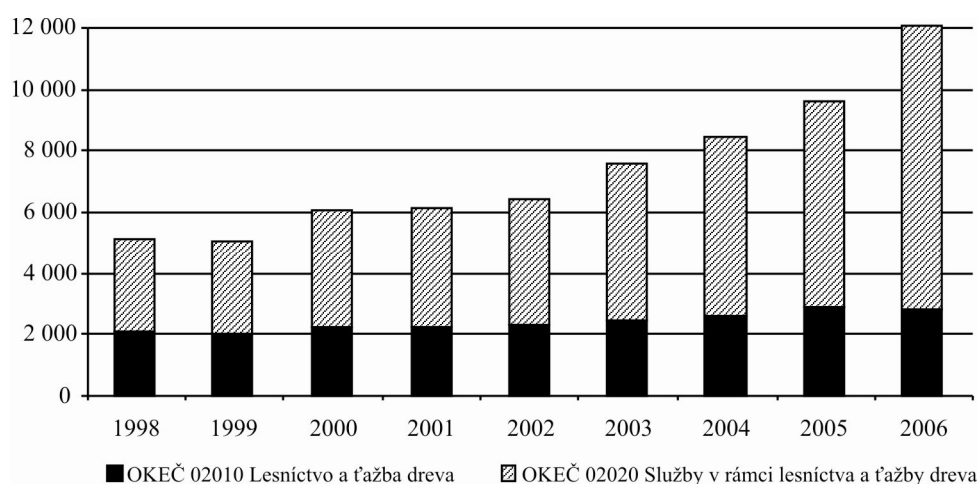
Zamestnanosť v SR sa monitoruje v súlade s legislatívou EÚ (Nariadenie rady (ES) č. 577/98) o organizovaní výberového zisťovania pracovných síl (VZPS) v členských krajinách EÚ. Metodika VZPS Štatistického úradu SR, plne korešponduje s odporúčaniami medzinárodnej organizácie práce a dovoľuje triedenie podľa odvetvovej klasifikácie ekonomických činností (OKEČ).

Údaje o subjektoch pôsobiacich v lesnom hospodárstve boli získané z organizačnej štatistiky vedenej Štatistickým úradom Slovenskej republiky v registri organizácií SR.

Použitá metodika je založená na metódach sociologického výskumu. Hlavnými metódami sú kvantitatívna analýza prebratých empirických dát a sekundárna kvalitatívna analýza dostupných analytických dokumentov a ďalších podkladových materiálov z tejto problematiky, z literárnych a internetových zdrojov.

3. Výsledky

Na základe Registra organizácií Štatistického úradu (ŠÚ) SR od roku 1998 do roku 2006, stúpol počet zaevidovaných subjektov činných v OKEČ 02 Lesníctvo, ťažba dreva a súvisiace služby o 6 978 jednotiek, na celkom 12 060 organizácií (obr. 1).

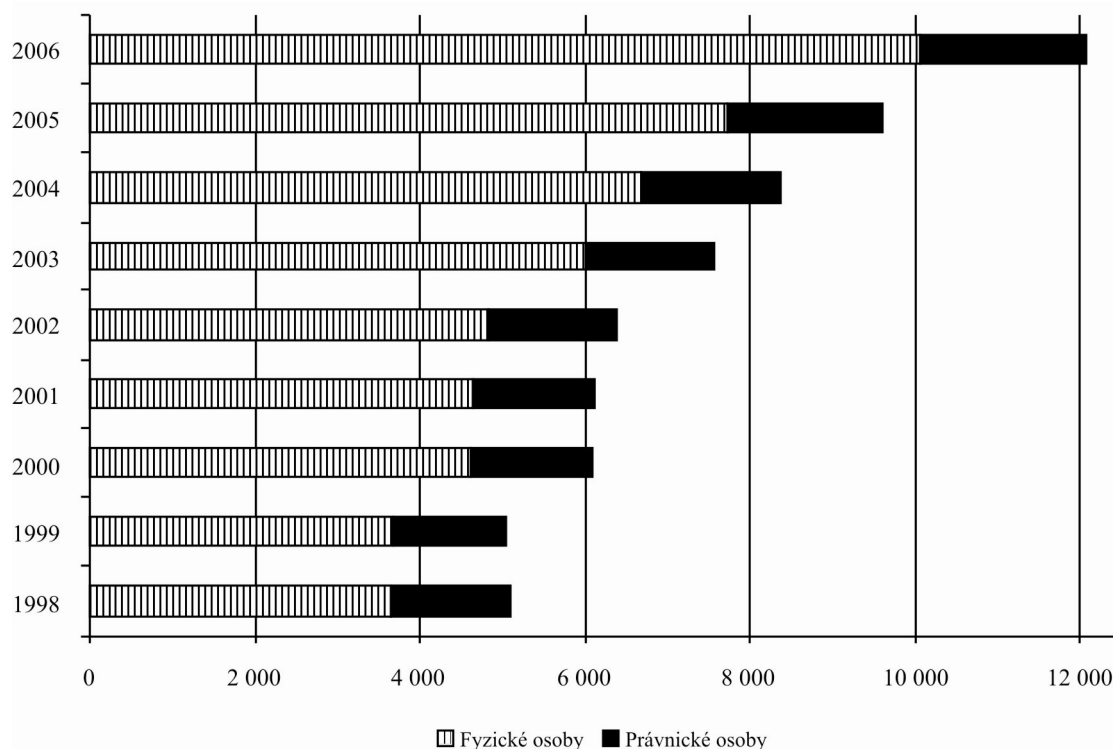
Obr. 1. Subjekty činné v OKEČ 02 Lesníctvo, ťažba dreva a súvisiace služby

Fig. 1. Subjects active in NACE 02 Forestry, logging and related services.

¹⁾NACE 02010 Forestry and logging, ²⁾NACE 02020 Forestry and logging related service

Právne-organizačnou formou subjektov v neštátnom sektore sú pozemkové spoločenstvá s právnou, a bez právnej subjektivity, združenia založené podľa Občianskeho zákonníka, obchodné spoločnosti, fyzické osoby zaregistrované k podnikaniu, alebo bez registrácie, ale aj osobitné útvary (hospodárske, príspevkové) obecných úradov.

Vzhľadom na transformáciu štátnych podnikov, znižovanie počtu vlastných zamestnancov v robotníckych profesiách a vykonávanie činností prostredníctvom kontraktov, z hľadiska právnej formy prevládajú medzi dodávateľmi fyzické osoby – živnostníci. K 31. 12. 2006 ich bolo zaevidovaných celkom 8 867 fyzických osôb, príležitostne činných, zapísaných v registri daňového informačného systému (obr. 2).

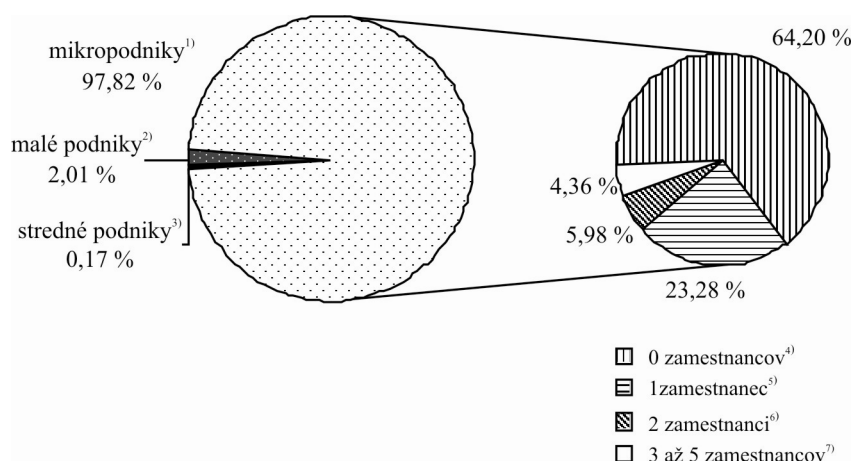

Obr. 2. Právna forma subjektov v LH SR
 Fig. 2. Legal form of subjects in forestry of SR.
¹⁾Natural persons, ²⁾Legal entities

Podpora združovania a legislatívne podmienky pri odovzdávaní reštituovaných lesných majetkov, prispeli k nárastu počtu spoločností vlastníkov lesov v kategórii právnických osôb. V období rokov 1998 – 2006 stúpol počet v tejto kategórii o 382 subjektov. Kým spoločnosti vlastníkov sú zaregistrované výlučne v OKEČ 0201 Lesníctvo a ťažba dreva, v subjektoch poskytujúcich služby (OKEČ 0202 Služby v rámci lesníctva a ťažby dreva) dominujú Spoločnosti s ručením obmedzeným. Zjednodušenie podmienok pre založenie firiem prispelo k ich nárastu o 194 subjektov viac, oproti roku 1998. Štrukturálnymi zmenami nastal pokles v kategóriách štátny podnik a príspevková organizácia.

Jedným z najdôležitejších kritérií, aby sa mohla obsiahnuť výkonnosť podniku a jeho pozícia v porovnaní s konkurentmi je kritérium počtu pracovníkov („počtu zamestnancov“) k tomu je potrebné pridať aj finančné kritériá. Na základe definície z článku 2 dodatku o doporučení Komisie 2003/361/EC sa kategória mikro, malých a stredne veľkých podnikov (MSP) skladá z podnikov, ktoré zamestnávajú menej než 250 pracovníkov a majú ročný obrat, ktorý nepresahuje 50 miliónov eur, a/alebo ročný súvahový účet celkom nepresahuje 43 miliónov eur. Na základe prvého kritéria MSP, ktorým je počet zamestnancov, až 97,82 % subjektov v lesnom hospodárstve SR je v kategórii mikropodnikov s počtom zamestnancov do 10 a 2,01 % predstavujú malé podniky, s počtom zamestnancov do 50. Z registrovaných mikropodnikov len 10,58 % má dvoch a viac zamestnancov (obr. 3).

Zamestnanosť v lesnom hospodárstve SR (OKEČ 02) od roku 1990 signifikantne klesá. Zavedenie prevažne dodávateľského systému výkonu prác v štátnom sektore lesného hospodárstva, viedlo k neustálemu znižovaniu počtu vlastných pracovníkov najmä v kategórii robotníkov a k súbežnému vytváraniu nových podnikateľských subjektov (MORAVČÍK *et al.*, 2007).

Obr. 3. Malé a stredné podniky v LH SR

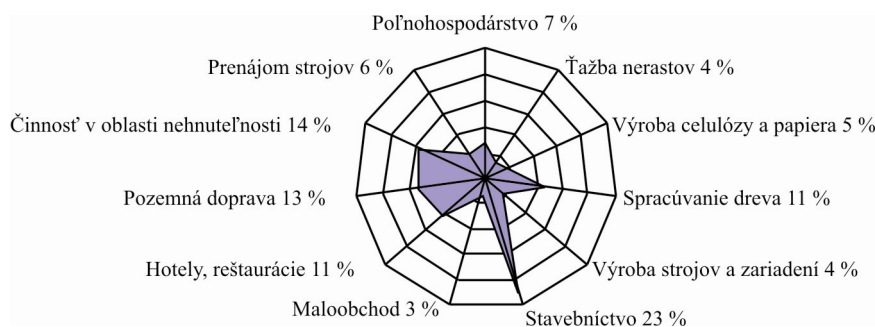
Fig. 3. Small and medium-sized enterprises in Forestry of SR.

¹⁾Micro-enterprises, ²⁾Small enterprises, ³⁾Medium-sized enterprises, ⁴⁾0 employees, ⁵⁾1 employee, ⁶⁾2 employees, ⁷⁾3 to 5 employees

Popri lesníckych činnostiach opísaných vyššie, tradične sa v lesnom hospodárstve uplatňujú nasledovné aktivity: poľovníctvo, pridružená drevárska výroba, údržba a oprava mechanizmov, ťažba štrku, rybárstvo, chov koní a pod.

Nové podnikateľské subjekty a pracovné pozície sa vytvárajú v rámci diverzifikácie výroby vo sfére turistiky, rekreačných služieb (poskytovanie ubytovania, stravovania), a environmentálnej výchovy (náučné chodníky, lesná pedagogika, sprievodcovské služby). Rovnako tu existuje potenciál na využívanie ďalších, tzv. nedrevných lesných produktov (divina, lesné ovocie, plantáže vianočných stromčekov, plantáže pre produkciu biomasy) a pri poskytovaní verejnoprospešných služieb (produkcia vody, viazanie uhlíka, ochrana prírody). V niektorých krajinách Európy, najmä horských alebo v požiarom ohrozených oblastiach sa v posledných rokoch do popredia dostáva úloha ochrany lesa a environmentálne služby s tým spojené.

Na Slovensku je v súčasnosti nedostatočná evidencia subjektov podnikajúcich v rôznych oblastiach súvisiacich s lesom. Na základe cenzusu fariem a databáz ŠÚ SR, bolo analyzovaných celkom 240 subjektov, ktoré uvádzajú ako jeden zdroj príjmu lesníctvo a zároveň podnikajú v iných odvetviach. Diverzita príjmov je pomerne veľká. Zo 64 hlavných kategórií OKEČ registrovaných ŠÚ SR, možno identifikovať až 21 ďalších činností, z ktorých mali tieto lesnícke subjekty príjem. Prevládajúcimi kategóriami príjmu boli činnosti v stavebníctve, spracovaní dreva, doprave a v oblasti nehnuteľností, vrátane prenájmov. Do kategórie „hotely a reštaurácie“ boli zaradené aktivity súvisiace s dočasným ubytovaním poskytovaným najmä v horských chatách ako aj výrobou a dodávkou jedál a pohostenia (obr. 4). Z hľadiska zdrojov príjmu boli ostatné uvádzané činnosti nevýznamné, priemere tvorili menej ako 1 % príjmov.

Obr. 4. Diverzita príjmov subjektov s hlavnou ekonomickou činnosťou v LH
 Fig. 4. Diversity of incomes of the subjects with main economic activity in forestry.

¹⁾Agriculture, ²⁾Mining and quarrying, ³⁾Manufacture of pulp and paper products, ⁴⁾Wood processing, ⁵⁾Manufacture of machinery and equipment, ⁶⁾Construction, ⁷⁾Retail trade, ⁸⁾Hotels and restaurants, ⁹⁾Land transport, ¹⁰⁾Real estate activities, ¹¹⁾Renting of machinery and equipment

4. Diskusia a závery

V lesnom hospodárstve na Slovensku, podobne ako v poľnohospodárstve zaznamenávame v uplynulých rokoch neustály nárast počtu podnikateľských subjektov. Na základe posudzovaných sociálnych ukazovateľov, smeruje vývoj k zakladaniu mikropodnikov. Vzhľadom na podmienky trhu práce v LH prevláda forma živnostníckeho podnikania. Malé podniky, s minimálnym počtom zamestnancov, prevládajú aj medzi spoločnosťami s ručením obmedzeným, ako najčastejšie zastúpenou právnou formou u dodávateľov prác a služieb v LH.

Táto skutočnosť dáva možnosti na využitie rôznych podpôr pre MSP na regionálnej aj štátnej úrovni. MSP sa stávajú kľúčovými pre zamestnanosť na vidieku a tým aj pre jeho trvalo udržateľný rozvoj.

Súčasná štátna politika podpory podnikania, zamestnanosti a rozvoja vidieka pramení z priorit a opatrení prijatých v rámci viacerých politických dokumentov (Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast, Regionálny operačný program). Zvýšiť konkurencieschopnosť poľnohospodárstva, potravinárstva a lesníctva je globálnym cieľom Programu rozvoja vidieka 2007 – 2013.

Na regionálnej a lokálnej úrovni existujú rôzne koncepčné dokumenty (Regionálne inovačné stratégie, Stratégie rozvoja cestovného ruchu, Stratégie podpory podnikania, Programy sociálneho a hospodárskeho rozvoja), kde sú definované jednotlivé opatrenia zamerané na podporu podnikania v prioritných oblastiach kraja, alebo sídla. Lesnícke subjekty by mali vzhľadom na svoje príležitosti vyplývajúce aj zo sociálnych ukazovateľov, aktívne vystupovať v snahe diverzifikovať svoje príjmy využitím všetkých spomínaných možností.

Podnikateľské subjekty na vidieku vytvárajú ponuku tovarov a služieb, a ponuku práce, prostredníctvom ktorej zabezpečujú príjmy pre domácnosti. Odvodom daní zabezpečujú príjmy do verejných rozpočtov (štátneho i miestnych). Sponzorskými aktivitami prispievajú k napĺňaniu kvality života obyvateľov na miestnej úrovni.

Koncentrácia podnikateľských subjektov v sídlach a regiónoch, ich veľkosť a odvetvové zameranie (odvetvová štruktúra) majú rozhodujúci vplyv na ekonomický rozvoj územia. V procese transformácie sa v regiónoch postupne začala meniť aj ekonomická štruktúra, ktorú charakterizuje odvetvová orientácia výrobných činností podnikateľských subjektov. Vo vidieckych oblastiach pretrváva významný podiel poľnohospodárskych a lesníckych činností a služieb na ne naviazaných.

Participácia lesníckych subjektov na rozvoji vidieka je závislá od využitia ponuky podporných politických nástrojov a opatrení a od potenciálu regiónu, najmä v oblasti tradičných remesiel, kultúrnych tradícií a ponuky služieb v kombinácii s lesnou krajinou.

Súčasná diverzifikácia činností poľnohospodárskych podnikateľských subjektov sa koncentruje najmä na doplnkové zárobkové činnosti súvisiace s poľnohospodárskou činnosťou a veľmi málo je táto diverzifikácia postavená na podpore rozvojových činností nepoľnohospodárskeho charakteru. Agroturistika je napríklad u právnických osôb na 10. mieste a vidiecky turizmus na 12. mieste v poradí vykonávaných činností, a u fyzických osôb sa agroturistika nachádza na 7. mieste a vidiecky turizmus na 8. mieste (NSPRV).

Podobná je situácia v lesníctve. Okrem klasických lesníckych činností, ku ktorým patrí pestovanie lesa, ťažba dreva a s tým spojené služby (napr. škôlkárska výroba, vykonávanie výchovných zásahov, ochrana lesa, približovanie a doprava dreva), ďalšie zdroje príjmu lesníckych subjektov už tradične predstavuje prvotné spracovanie dreva, prenájmy nehnuteľností (poľovných revírov, chát, ciest), služby v doprave a stavebníctve. Objavujú sa aktivity spojené s poľovníctvom (spracovanie diviny), zakladanie plôch s kultivarmi lesných drevín (plantáže vianočných stromčekov), poskytovanie hotelierskych a stravovacích služieb a podobné odvodené činnosti. Aj napriek neúplnej evidencii príjmov z rekreácie, poľovníctva a predaja drevín, či lesných plodov, môžeme konštatovať, že tieto činnosti sa stabilne, aj keď v miere menšej ako by si zasluhovali podieľajú na príjmoch lesníckych subjektov.

Z hľadiska perspektívy budúcich 10–15 rokov uvádza LACKO *et al.* (2002) mimo produkcie dreva ako najdôležitejšie zdroje príjmu v lesnom hospodárstve, a tým aj potenciálne oblasti podnikania, pitnú vodu a predaj kreditov za viazanie CO₂. Na druhom mieste nasleduje rekreácia a zmluvná ochrana prírody, ďalej biomasa a poľovníctvo, v menšej miere okrasné dreviny, alebo lesné plody.

Predaj pitnej vody, ani kreditov CO₂, zatiaľ nie je reálnym zdrojom príjmov pre LH, vzhľadom najmä na rôzne legislatívne bariéry.

Rekreácia naviazaná na aktívne využívanie daností, ktoré poskytuje les a lesné hospodárstvo sa aj na Slovensku v posledných rokoch stretáva s čoraz vyšším záujmom. Tu sa otvárajú nové možnosti na rozvoj podnikania. Jedná sa o aktivity v oblasti lesnej pedagogiky, zážitkového učenia, využívania lesného prostredia pri výchove tímov a manažérov.

Otázka riešenia príjmov z tejto skupiny činností sa spolu s ďalšími netrhovými lesnými tovarmi a službami dostáva do popredia v aktuálnych politických dokumentoch na celoeurópskej úrovni – Lesnícka stratégia EÚ, vyhláska EÚ o rozvoji vidieka, Lesný akčný plán EÚ, Rezolúcia V2 MCPFE.

Vysoký potenciál vidieckej krajiny pre podnikanie súvisiace s lesom a vyriešenie fungovania platobnej schémy pre lesné tovary a služby umožnia väčšiu diverzifikáciu príjmov. Skúmané sociálne ukazovatele lesných podnikov a možnosti podpory na ich základe, ktoré vyplývajú z politických dokumentov, dávajú predpoklad pre rozšírenie zdrojov príjmov aj mimo lesníckych činností.

Literatúra

1. BLOMBÄCK P., POSCHEN P., LÖVGREN M., 2003: Employment Trends and Prospects in the European Forest Sector, FAO/UNECE/ILO, 45 p. – 2. LACKO M., ŠÁLKA J., LONGAUER R. *et al.*, 2002: Lesníctvo a rozvoj vidieka. Záverečná správa za čiastkovú úlohu VTP 2731-05, LVÚ Zvolen, 173 p. – 3. MORAVČÍK M., KONÔPKA J., TUTKA J. *et al.*, 2007: Správa o lesnom hospodárstve v SR 2007 (Stav za rok 2006). Správa za úlohu riešenú v roku 2007 v rámci kontraktu medzi MP SR a NLC. NLC-LVÚ Zvolen. 113 p. – 4. UNECE, 2005: European Forest Sector Outlook Studies. Dostupné na internete: www.statistics.sk; www.nsrr.sk; www.mpsr.sk

Summary

Social potential and social aspects of the forest sector becomes more important due to pan European political processes, especially in rural development sphere. Social aspects of forestry were underestimated in Central and Eastern European countries during the last decades. Despite that forestry is still an important part of rural economy. EU policy opens the opportunity for forestry subjects to strengthen their position in rural areas, obtain additional income sources, increase the employment, and secure the sustainability of forestry.

The aim of this paper is to evaluate social indicators of forestry subjects, which are important from the viewpoint of production diversification. The analysis of income diversity of subjects with main economic activity in forestry is presented.

The main methods are quantitative analysis of empirical data and secondary qualitative analysis of relevant documents. The empirical data were obtained from organizational and business statistics.

During the years 1998 – 2006 the account of subjects active in NACE 02 Forestry, logging and related service activities (according the Branch Classification of Economic Activities) has increase from 6,978 entities, to total 12,060 subjects (Figure 1).

The majority of them are natural persons – entrepreneurs. To 31.12.2006 there were totally 8, 867 natural persons, occasionally active, entered in tax-roll (Figure 2).

Following the Recommendation 2003/361/EC, particular number of employees criterion – up to 97.82% subjects in forestry of SR are registered in the category of micro-enterprises. The small enterprises, with less than 50 employees represent 2.01%. Only in 10.58% of forest subjects work two and more employees (Figure 3).

New entrepreneurs subjects and new job positions are developed to enhance competitiveness by diversification of production. Statistics on business subjects in different fields related to the forestry is not sufficient in Slovakia. Diversity of incomes is pretty big. Of 64 main categories of NACE registered by Statistical Office of SR, 21 could be identified as an additional to forestry activities. The constructions, manufacture of wood, land transport and real estate activities dominate in income resources (Figure 4).

In last years a continual increase of entrepreneurs in forestry was recorded. According to Rural Development Programme the similar situation is in agricultural sector.

On the basis of the evaluated social indicators the trend heads towards micro-enterprises. Taking into account labour market in forestry, the dominant legal form is natural person – entrepreneur. Small enterprises, with minimum employees are among the most frequent legal form in forestry services contractors – limited liability companies.

This reality opens the possibility for using different policy support mechanisms on regional, state or EU level. Forest subjects should use these opportunities with regard to advantage flows from their social indicators, and active works on diversification of their income resources.

The diversification of activities of forestry subjects is still concentrated mainly to additional income activities related to traditional forestry activities – hunting, building, renting, etc. And just very small part of incomes is built on the support of innovative activities related to non-wood forest products and services.

Ongoing policy processes give the preconditions for diversification of activities outside the traditional forestry.

*Translated by: author
Revised by: Z. AL-ATTASOVÁ*